

Dames en heren,

Het is al gememoreerd: de vorige bijeenkomst stond in het teken van de ontstroping. Een onderwerp geboren uit frustratie: het lijkt wel of er in Nederland niets meer tot stand kan worden gebracht. Dat staat niet alleen de ontwikkeling van het land, de inrichting en het gebruik van het land in de weg, maar ook de ontwikkeling van de economie en van duurzame toekomstwaarde. Het lijkt wel alsof iedere ontwikkeling wordt gestopt door de paradox dat een verbetering op één punt alleen mogelijk is als die ook een verbetering brengt op alle andere fronten en voor alle andere belangen. Frustrerend, maar in potentie ook inspirerend.

We hebben vorig jaar gesproken over andere manieren van inspraak. Niet meer inspraak als uitleg van de door overheid en initiatiefnemers bedachte plannen, als marketinginstrument, maar als een vorm van co-creatie, zodat de deskundigheid van betrokkenen wordt meegenomen en de plannen ook echt van de betrokkenen zijn.

We hebben het ook gehad over beter het huiswerk doen. Zorgen dat de feiten op tafel liggen vóórdát de maatschappelijke discussie begint. Zorgen dat de feiten kloppen, afkomstig zijn van betrouwbare, gezaghebbende bronnen. Als de feiten kloppen, als het huiswerk goed is gedaan, dan kan de discussie zich richten op de keuzes waar we in de maatschappij voor staan en op een helder en op feiten gestoeld beeld van de consequenties.

Zijn we met het op orde krijgen van het huiswerk sinds de vorige keer iets opgeschoten? Ik vind van wel: de vorige keer mocht ik de vorming van Deltares aankondigen en over een paar goede voornemens vertellen. Sinds 1 januari is de fusie een feit. WL | Delft hydraulics, GeoDelft, TNO Bodem en Grondwater en meer dan honderd specialisten van Rijkswaterstaat werken in Deltares aan de realisatie van die goede voornemens. Daarmee is een nationaal en internationaal werkend kennisinstituut tot stand gekomen met zo'n 800 medewerkers en een omzet van rond de 100 miljoen euro. De vraag van de Rijksoverheid is goed voor ongeveer de helft van die omzet. De andere helft komt uit de markt, veelal ook weer overheden in een private rol. Ongeveer een kwart van de omzet leveren we in het buitenland.

Ik kan het niet laten u iets meer te vertellen over Deltares. Op het huiswerk en de Staat van de Delta kom ik zo terug.

Over Deltares kan ik het beste iets vertellen door het te hebben over onze rollen. De rollen die we vervullen om te beantwoorden aan de maatschappelijke vragen:

- de rol van Ontwikkelcentrum,
- van kennis- en informatiecentrum,
- van kennisschakelaar en –makelaar,
- de rol van specialistisch adviseur,
- en die van Deltaverkenner en evaluator.

Binnen en buiten Nederland is er vraag naar nieuwe kennisproducten en diensten op het gebied van Deltatechnologie en andere aan water en ondergrond gerelateerde vraagstukken. Dat komt omdat nieuwe vragen geformuleerd worden of oude antwoorden niet meer afdoende blijken. De overheid heeft het voortouw genomen in het articuleren van de vragen die op dit moment relevant zijn. Er zijn kennisarena's opgericht. En ook het bedrijfsleven is structureel bezig kennisvragen boven water te krijgen, zoals bijvoorbeeld in het Netwerk Deltatechnologie. Om die vraagstukken aan te pakken doet Deltares onderzoek, combineert op een vernieuwende manier kennis en kennisgebieden. Dat is onze rol als Ontwikkelcentrum. Deltares verbindt fundamenteel wetenschappelijk onderzoek met systeemkennis en ervaringskennis, om concrete maatschappelijke vragen op te lossen. We doen dat samen met onze stakeholders in een open innovatieproces, waardoor de kennis snel en bruikbaar op de juiste plaats arriveert.

Een goed **voorbeeld** hiervan is het programma "**Bouwen met de natuur of Ecoshape**". Zoals vanmiddag al eerder aan de orde kwam heeft het Netwerk Deltatechnologie een aantal innovatieprogramma's voorgesteld die allemaal zijn gebaseerd op het beginsel van samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven, kennisinstellingen en universiteiten.

De Rijksoverheid heeft gevraagd twee van deze programma's uit te werken. Aan deze twee programma's, Flood control 2015 en Bouwen met de Natuur zal de Rijksoverheid substantieel meefinancieren.

Het programma Bouwen met de natuur is ontstaan omdat we beginnen te merken dat vechten *tegen* het water en dus tegen de natuur tekortschiet. Vandaar het besef dat we moeten leren bouwen *met* de natuur in plaats van daartegen.

In "Bouwen met de natuur" bouwen we de kennisbasis uit, die duidelijkheid biedt en overeenstemming schept over feiten en onzekerheden. We nemen alle relevante aspecten mee en betrekken tijdig en actief alle stakeholders. U heeft dit gelezen in de brochure van Ecoshape, die u aantrof bij uw uitnodiging. En we werken in concrete experimenteerruimten: we haken aan aan grote projecten die we als proeftuinen benutten voor de ontwikkeling van nieuwe concepten: grootschalig en hands-on.

Veel van de vragen van overheid en bedrijfsleven zijn te beantwoorden op basis van beschikbare kennis. Vaak is die kennis alleen niet goed ontsloten en weet niemand dat hij er is en waar hij te vinden is. Die functie vervullen we met onze rol van **informatiecentrum**. Het gaat erom een brede, goed gedocumenteerde, gevalideerde kennisbasis tot onze beschikking te hebben. En om een netwerk te hebben met collega-kennisinstituten all over the world zodat we daar beschikbare kennis kunnen acquireren in plaats van zelf het wiel opnieuw uit te vinden. Die kennisbasis moet goed ontsloten zijn en toegesneden op de soort vragen die onze stakeholders stellen. Een van de aanleidingen voor Deltares was immers de constatering van Wijffels dat innovatie te langzaam gaat. Kennis stroomt niet door.

In de rol van **kennisschakelaar en kennismakelaar** wil Deltares wereldwijd topkennis beschikbaar maken voor de kennisontwikkeling in Nederland. Wij weten waar in de wereld topkennis op het gebied van Deltatechnologie beschikbaar is en hoe die voor Nederland kan worden ingezet. We initiëren samenwerkingsverbanden, binnen NL maar ook in Europees kader. We doen dat door samenwerking te zoeken met onze kennispartners: Alterra, Imares, TNO, TUD, Twents Watercentrum enzovoort, met het beleid en met de planbureaus. En we doen dat met de markt, de ingenieursbureaus, de GWW sector en anderen, in praktijkgerichte samenwerkingsprojecten.

Deltares wil graag de benodigde fysieke kennisbasis leveren, maar we zijn ons er van bewust dat de procesaspecten mede bepalend zijn voor het resultaat. Voor Deltares betekent dat we de kennis over de fysieke systemen -die uit zijn aard bètakennis is- moeten koppelen aan kennis over de processen waarin die kennis wordt gevraagd. We doen dat door te **investeren in gamma deskundigheid**: in mensen en in kennis. We kunnen daardoor onze kennisbasis actiever inzetten in beleidsprocessen, in gebiedsontwikkeling en innovatieprocessen, zowel in Nederland als daarbuiten. Dat is geen toekomstmuziek, maar hier en daar al onderdeel van de praktijk.

Kijk bijvoorbeeld naar het IJsselmeergebied. Sinds een paar jaar is er weer een gesprek mogelijk over de inrichting van dat gebied nadat het jaren een dood onderwerp was. We zijn daar met allerlei partijen en op verschillende manieren intensief bij betrokken. Directoraat-generaal Water heeft ons gevraagd bij te dragen aan verschillende aspecten van de gebiedsontwikkeling en de strategie. Via WINN en de Natuurfabriek zijn we betrokken bij "Blue energy". We werken mee aan de "Toekomstagenda 2040" voor het Markermeer-IJmeer, via de provincie, samen met Alterra. En we zijn betrokken bij de stichting Wetlands.

De meest concrete vraagstukken op het terrein van de fysieke aspecten van de delta komen uiteraard naar voren zo gauw het om concrete projecten gaat. En dat gaat niet alleen om uitvoering maar al veel eerder, bij de beleidsvorming, bij de planning bv van infrastructurele projecten en daarna inderdaad bij ontwerp, uitvoering en beheer. De generieke rol die we hebben als kenniscentrum gaat dan over in de specifieke rol van **specialistisch adviseur**, die in staat is nieuwe kennis toe te voegen in projecten en daarmee innovaties te bevorderen. We richten ons daarbij op vraagstukken waar hoogwaardige of nieuw te ontwikkelen kennis nodig is om het project te laten slagen. Een voorbeeld is **Jakarta Floods**.

De Indonesische overheid heeft ons gevraagd onze kennis in te brengen bij de aanpak van de toenemende overstromingen in Jakarta. Startend vanuit de toepassing van software, als specialistisch adviseur dus, is een integrale aanpak ontwikkeld. Hierbij zijn getijdenbewegingen, grondwateronttrekking voor drinkwater en irrigatie, bodemdaling, rivierafvoeren en stedelijke ontwikkelingen samengenomen om een meer integrale aanpak van de overstromingen mogelijk maken. Een nationaal voorbeeld gaat over de **Zuid-Hollandse en Zeeuwse delta**.

Deltares is betrokken bij een groot aantal studies op afzonderlijke bekkens met soms een integrale insteek, waarbij ecologie, morfologie, hydrologie en andere disciplines worden ingezet, met als doel het verwerven van systeemkennis. Wat dat betreft moet me iets van het hart. Op een groot aantal onderwerpen leveren we specialistisch advies, maar de aanpak van de Zuid-West delta toont nog weinig coherentie. We denken dat daardoor kansen worden gemist. Initiatieven van de provincies (met Kracht van de Delta) en het Rijk (icoon Zuid-West in de Watervisie) brengen hier nu hopelijk verandering in. Het kennisnetwerk Deltawater biedt hiervoor kansen en daar doet Deltares graag aan mee.

Er zijn dus al goede voorbeelden, maar integraal denken in de breedte van de Deltaresscope is nog geen vanzelfsprekendheid.

Die laatste, nieuwe en daardoor misschien wel spannendste rol is die van **Deltaverkenner en – evaluator**.

In die rol identificeert Deltares trends en nieuwe ontwikkelingen maar brengt ook de effectiviteit in beeld van ingezet of voorgenomen beleid. Gevraagd en ongevraagd zal Deltares daarbij, vaak in samenwerking met anderen, observaties en analyses naar buiten brengen die te maken hebben met de (fysieke) randvoorwaarden voor het leven in de delta. Door deskundigheid en onafhankelijkheid uit te stralen en ons te bemoeien met maatschappelijk relevante onderwerpen willen we een gezaghebbende partij zijn. Die status zal zich na verloop van tijd uiten in het feit dat we ook een veelgevraagde partij te zijn.

Na dit uitstapje naar Deltares kom ik graag terug op het huiswerk van vorig jaar en de bijdrage van Deltares aan het antwoord daarop: de Staat van de Delta.

Ons doel is om beleidsmakers, beslissers en burgers de kenniscontext te leveren waarbinnen problemen kunnen worden geïdentificeerd, oplossingen kunnen worden ontworpen en besluiten daarover kunnen worden genomen, en de jaarlijks te publiceren Staat van de Delta is een van de middelen daarbij

Met de Staat van de Delta willen we een aantal doelen bereiken:

- De werking van het fysieke systeem uitleggen
- De kennisbasis leveren voor ingrepen in de fysieke delta van Nederland: het huiswerk op orde brengen
- Feiten en fictie van elkaar scheiden
- Autonome ontwikkelingen schetsen met hun mogelijke effecten op het fysieke systeem, bijvoorbeeld klimaatverandering en toenemende ruimtedruk
- Schetsen van mogelijke, duurzame ontwikkelingsrichtingen, door scenario's te ontwikkelen en perspectieven te schetsen
- De kennis van alle betrokken instituten en ook van het bedrijfsleven op het gebied van de delta met elkaar in verband brengen door van de Staat van de Delta een gedegen samenwerkingsproject te maken

Hoe doen we dat?

Hoe brengen we de kennis bij het publiek, bij de deelnemers aan het maatschappelijke debat?

Hoe laten we de samenhang zien, nemen we misverstanden en mythes weg en laten we zien hoe het echt in elkaar zit, hoe het systeem werkelijk werkt?

Hoe ook maken we duidelijk wat we nog niet weten, waar de onzekerheden zitten, waar experimenten nodig zijn?

We hebben u bij de uitnodiging van vandaag een eerste schets meegestuurd hoe we dat in de communicatie naar het publiek zouden kunnen doen. Het is een eerste poging, lang niet compleet. En het is een selectie uit een document dat voor een breed publiek toegankelijk moet zijn en waarachter natuurlijk de hele kennisbasis ontsloten moet worden. Het is ook nog niet integraal, het zijn krenten uit de pap, wel afkomstig uit het hele kennispectrum van Deltares, maar nog lang niet vanuit alle hoeken van het instituut en ook nog niet met inbreng van andere kennisleveranciers.

Ik zeg met nadruk: NOG niet.

U hebt misschien al de gelegenheid gehad de verkorte versie die is rondgestuurd even in te kijken en misschien hebt u ook het evaluatieformulier ingevuld of aantekeningen zitten maken in de kantlijn.

We zouden het heel prettig vinden als we die van u mogen hebben, om te leren voor de volgende aflevering die we over ongeveer een jaar de wereld in willen sturen.

In ieder geval wil ik u graag even nieuwsgierig maken naar wat er in de gedrukte, uitgebreide versie staat die u straks uitgereikt krijgt. De hoofdmoot van het verhaal zijn twaalf artikelen van een bladzijde of vier, verdeeld in vijf thema's:

1. Verkennen van veiligheid,
2. Keuzes aan de kust,
3. Rek in het rivierengebied,
4. Stellingen over steden,
5. en Beschouwingen over de Bodem.

U hoort het, een breed palet, maar ook met witte plekken.

We hebben het dit jaar niet over waterbeheer, niet over waterkwaliteit, niet over infrastructuur.

Dat komt allemaal aan nog de beurt. We hopen in enkele stappen over een jaar of drie het plaatje grotendeels compleet te hebben.

Elk artikel begint met een **mythe**.

Een misverstand, liefst wijdverbreid, dat vaak met een klein beetje uitleg uit de wereld te helpen is. De mythe in het eerste verhaal is dat de beste kustverdediging er eentje is die in steen en beton gegoten is.

Zandsuppleren wordt schijnbaar niet als een hightech oplossing gezien. Maar zandsuppleren werkt wel en is nog kosteneffectief ook. Op basis van zo'n ingang kun je heel gemakkelijk iets uitleggen over de grote dynamiek van het zand langs onze kust.

Elk verhaal beschrijft een kans, een mogelijkheid die de moeite van het uitzoeken waard is. Niet om met een uitspraak te komen dat Eilanden voor de kust er niet (of juist wel) moeten komen, wel om de consequenties duidelijk te maken en om de lezer een beetje inzicht te geven in hoe het systeem werkt. En elk artikel eindigt met drie of vier puntige "kortom's" die de belangrijkste punten nog even samenvatten.

Een ander voorbeeld.

Een populaire mythe is dat als Duitsland nou maar eens wat meer overstromingsgebieden aan zou leggen, onze problemen een stuk minder zouden worden.

Maar een goede beschrijving van het riviersysteem van de Rijn laat haarfijn zien dat retentiegebieden bovenstrooms van Keulen eigenlijk helemaal geen effect hebben omdat ze op stroomgebiedschaal daarvoor veel te klein zijn.

Aan de andere kant leert datzelfde Rijnmodel ons dat de relatief lage dijken tussen Keulen en Lobith in de huidige situatie al een natuurlijk maximum aan de instroom bij Lobith veroorzaken.

Tegelijk wordt even uitgelegd hoe het nou zit met die verwarrende hoeveelheid getallen van 15000, 16000, 18000 kuub die per seconde bij Lobith langs komt.

Wie die getallen bedenkt en op basis waarvan.

Het gaat hier natuurlijk om getallen waarop de veiligheidsnormen zijn gebaseerd, want de hoogste Rijnafvoer ooit gemeten, is blijven steken bij ruim 12 ½ duizend kuub, en dat was in 1926.

De Staat en Toekomst van de Delta bevat nog veel meer, maar dat mag u vanavond gaan lezen.

Waar ik als laatste wel nog uw aandacht op wil vestigen zijn de voor en de achterflap van het boekje: daar kunt u uw eigen opmerkingen en ideeën kwijt.

Ik zou het erg op prijs stellen als u die kopieert en aan ons toestuurt of e-mailt.

Wij willen uw opmerkingen graag gebruiken voor de volgende edities.

We hopen dat we u allemaal kunnen verleiden om aan dit project mee te werken. Vanuit de vraagkant, om te bereiken dat deze wijze van ontsluiten van onze kennis een echte bijdrage levert aan de ontstopping en de kwaliteit van de oplossingen. Vanuit de kennis aanbodkant om een gedeelde, brede, integrale ontsluiting van onze gezamenlijke kennisbases te bereiken.

We nodigen u allemaal uit hier een gezamenlijk succes van te maken.

We nodigen u ook uit om het gesprek nu samen voort te zetten.

Dat doen we aan de tien tafels waar u nu al aan zit. Iedere tafel heeft een voorzitter, daar hebben wij al voor gezorgd, en geïnspireerde deelnemers, daar zorgt u voor.

Na de gesprekken aan tafel zal Staatssecretaris Huizinga u toespreken, als start voor een plenaire discussie. Aansluitend aan deze Deltatop is er hier in de Nieuwe of litteraire sociëteit "de Witte" een waterpoort, een informele ontmoeting van parlementariërs en pers over de wateragenda.

Een goede mogelijkheid om de ideeën die u vandaag hebt ingebracht en opgedaan te delen en te toetsen.

Wat verwachten we nu van u?

U heeft daarvoor een opzet bij het huiswerk ontvangen, en de tafelvoorzitters hebben die opzet voor u bij zich. U moet aan de slag. Verleden jaar hebben we tijdens de Deltatop gesproken over de ontstopping van de besluitvorming in Nederland en hoe die stroperigheid ons allemaal in meer of mindere mate blokkeert. Nu wordt het tijd om naar onszelf te kijken. Want alles wijten aan stroperigheid alleen is niet terecht. Zijn wij wel in staat om werkelijk te geloven in een Kansrijke Delta? Zijn we in staat om ons eigenbelang af te wegen met dat van anderen als we kijken naar de opgaves die voor ons liggen. Kortom zijn wij, als sleutelfiguren in de BV Nederland, in staat om keuzes te maken en die ook uit te voeren? We vragen u eerst na te denken over de kansen die voor ons liggen. Wat zou u doen met 10 miljard als dat zou moeten bijdragen aan ons energievraagstuk, ons niveau van veiligheid, onze bereikbaarheid en ons ruimtevraagstuk? Wat is echt een integrale oplossing en wie moet dan wat doen, en wanneer?

In de komende 5 kwartier vertrouwen we op uw kwaliteiten en uw creativiteit, maar ook op nuchtere
Hollandse besluitvaardigheid , uw persoonlijke lef en inzet en uw liefde voor de Delta.

Ik wens u daarbij veel inspiratie en plezier!

Harry Baayen